

אנשי השנה

תשל"ב

העולם

ג'ורג' מקגארן: גל חדש

שום גיבור עולמי לא הטיל את אורו או צילו על תשל"ב. היתה זאת שנתם של האנשים הקטנים, שעשו כמה מעשים גדולים מאד. אנשים קטנים ניהלו את אחד המאבקים הגדולים של השנה: המילחמה על כס הנשיאות של ארצות-הברית. שהיא עדיין המעצמה מס' 1 בעולם. השלכותיה שינו מערכים עולמיים.

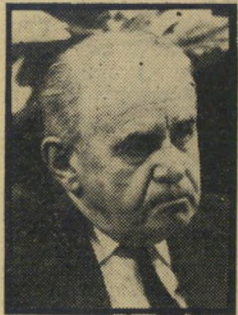
ריצ'ארד ניקסון, פוליטיקאי קטן הדבק בשילטון, נקט בטכסיסי-בחיירות שנגדו את כל דרך חייו: הוא ביקר בפקין ובמוסקבה, פתח שערים להתפיסות עם הקומוניסטים. הוציא את חילות-ההרקע מוויאטנאם, אימץ לעצמו גם בשטחים אחרים את הצעות יריבו, בהם לחם במשך שנים רבות.

יריבו, האיש שבא מן הכפור, הסנאטור **ג'ורג' מקגארן**, גם הוא אינו מנהיג מבריק או מדינאי מזהיר. האיש שלא היה ידוע כמעט בראשית השנה, ושכבש במפתיע את המפלגה הגדולה ביותר בארצות-הברית, נישא על גבי הגל של „הפוליטיקה החדשה“. — הנוער, האינטליגנציה, הנשים, הכושרים וקבוצות אתניות שונות עיצבו קואליציה גדולה חדשה — שתשנה את פני ארצות-הברית גם אם לא יצליח מקגארן להיכנס לבית-הלבן בשנת תשל"ג.

מדיניות

י"ש שפירא: היועץ

בחצרות-המלכות של גולדה המלכה, אין מקום למדינאי. אים, למנהיגים עצמאיים, לסוללי נתיבות חדשים במעשה או בהגות. בחצר יש מקום רק לאנשי-חצר: ליועצים.

היועץ בה"א הידועה היה **ישראל גלילי**, שדירבן את גולדה בדרך של התנחלות, סיפוח ונישול. יועץ מטוג אחר היה **יעקוב שמשון שפירא**.

במשך כל השנה נמצא שפירא תחת אש כבדה. כשר-המישפטים השתרבב בפרשת נתיבי נפט עוד מתחילתה, וזעם כשהתנגד למינוי ועדת-החקירה. נכנע לזעם ועורר זעם נוסף כאשר הציע לוועדה לשלם הון-עתק לפרקליטים. רבים חשדו כאילו הושפע משותפו לשעבר, שהיה נציגו של מוטי פרידמן.

כאשר הגיעו ההתקפות עליו לשיאן, התפטר י"ש בצורה מכובדת, ששינתה בין לילה את תדמיתו בעיני הציבור. אולם לא היה זה סוף פסוק.

גולדה מאיר לא יכלה לסבול את המפלה שנחלה. היא אוהבת את שפירא, הצעיר ממנה רק בארבע שנים, ושגולד כמוה ברוסיה. היא סירבה למנות שר-מישפטים אחר, ולבסוף, בפעולה שהיתה יריקה הפגנתית בפני הציבור, שיכנעה אותו לחזור לתפקידו. שלושה ימים לפני תום השנה חזר י"ש לכהונתו.

רפואה

צוות החירום של בית-החולים תל-השומר: ההקרבה

איש, שביצע במהירות עשרות ניתוחים, הציל ממוות עשרות נפגעים. בין אלה יש לציין במיוחד את הד"ר **דויד קרייזלר**, ראש שירותי החירום של בית-החולים; הד"ר **איזידור וולפשוץ**, כירורג חדרי המיון; הכירורג **ד"ר רב טולצ'ינסקי**, הד"ר **מרק מוזס**, כירורג כלים, הד"ר **ווצלב אימסלר**, הכירורג הגניקולוגי; הרופאים האור-טופריים הד"ר **אלכס כצנלסון** וד"ר **פרינה**, והאחיות הראשיות **ציוה קלטר** ורבי סרן **ברכה נחמן**. אלה ועוד עשרות רופאים, אחיות וטכנאים שפעלו עד שאחרון הנפי געים יצא מכלל סכנה, גילו את פניה היפות של ישראל באחת משעותיה הקשות ביותר.

בליל אימים אחד עמדו שירותי הרפואה של ישראל במבחן שלא ידעו אותו אפילו בעיתות מלחמה. היה זה בליל הטבח בלוד בחודש מאי, כששלושה מתאבדים יפאניים מטורפים ריססו את בית-החולים בלוד ברימוני-יד וכדורים.

קציר הדמים כלל קרוב ל-90 נפגעים בצורה אנושה, מהם נהרגו 27. אם רשימת ההרוגים לא היתה גדולה יותר, היה זה בזכות צוות החירום של בית-החולים תל-השומר — לשם הועברו הנפגעים במהירות — שהצליח להתארגן בצורה מופלאה, להושיט במהירות מירבית עזרה לכל פצוע, ביצע את מלאכתו במסירות והקרבה ראויים להערצה. לא היה זה הישגו של אדם אחד, אלא של צוות רופאים ואחיות שמנה כ-150

דת

יוסף ר"א: קול המוסר

מי שחיפש בתשל"ב דמות מוסרית, מנהיג בעל-מצפון שיקום נגד אי-צדק ועושק, לא מצא אותו במחנה היהודי. איש כזה בלט דווקא במחנה הנוצרי בישראל. היה זה הארכי-בישוף **יוסף ר"א**, שנתגלה לפתע כמנהיג לוחם ועקשן, בפרשת עקורי איקריט ובירעם. הכומר היווניקאתולי, שגולד בלבנון, גדל בארץ-ישראל וכיהן בארצות-הברית, הפך לדמות מרכזית בארץ.

ואילו הדת היהודית הופיעה בפני הציבור הישראלי בכל חודשי תשל"ב בדמות שלילית ומרגיזה. השנה נפ"חחה באיומי-הרצח של קנאים דתיים על הפאתולוגים, נמשכה בהפרדה בין גברים ונשים בחוף שרתון בתל-אביב, עברה משם לשריפת חנות ארום. פרשת המזמ"ז זר"ם הסעירה את הארץ במשך כל השנה. הולידה את הפגנת „יום הממזר“ מול הכנסת ואת הצעות-החוק להנהגת נשואין אזרחיים. פרשת „מיהו יהודי“ היכתה גם היא גלים, העמידה את דמותו של סגן-השר **אבנר שאקי** באור מגוחך.

אולם עגום מכל היתה הקומדיה של בחירת הרבנים הראשיים, כשגולדה מאיר ביקשה לכפות את בחירתו של **שלמה גורן**, והרבנים השמרניים התלכדו סביב דמותו המופלאה של זקן בן 92, שהיה עדיין במלוא אונות. הרב הראשי האשכנזי **איסר יהודה אונטרמן**, הדחיות החזרות לא עזרו, ובסוף תשל"ב התכוננה הארץ לתקופה ארוכה ללא רבנות מוכרת.

כל זה הבלט עוד יותר את הצורך בהפרדת הדת מן המדינה, כתנאי מוקדם להבראת מוסדות הדת היהודית. אולם הסיכוי לכך נשאר קלוש.

המרחב

מועמר קדאפי: היד בכל

היו רגעים גדולים במשך השנה. המלך **חוסייין הכיר** בפלסטינים, הציע להקים פדרציה עימם ורמז על נכונותו לכרות שלום עם ישראל. הנשיא **אנוואר אל-סאדאת**, איש-המרחב של תשל"א, גירש את החיילים הסובייטים מארצו ורמז על נכונותו לשלום. שניהם לא זכו בתואר איש-המרחב של השנה, והשלום לא קם, מפני שממשלת גולדה מאיר אמרה לאו לשתי היוזמות המרומזות — מכיוון שלא היתה מוכנה לשלם עבור השלום בהחזרת השטחים.

על כן היה איש-המרחב של תשל"ב דווקא האדם המסמל את האידיאל הקיצוני של לאומנות ערבית יאחור, דתית ואנטי-ישראלית: שליט לוב שופעתי-הנפט, **מועמר קדאפי**. קיצוניות אחת עזרה לשניה.

ידו של הקצין הצעיר והבלתי-מאוון היתה בכל. הוא גירש את ישראל מאוגנדה של **אירי אמין**, השיג את-החייבות לאיחוד לוב עם מצריים, חיזק את הפידיאון הכושלים שהתנקשו בתעופה לישראל וחיממו את הגבול הלבנוני.

אולם קדאפי היה כקצף על פני המים — תופעה שהיתה נעלמת בין רגע אילו נעשה נסיון רציני להשיג שלום. אך בפני נסיון זה עמד מיכשול שנראה בתשל"ב כמחסום בלי-עבור: סירוב הערבים להסכים לשלום שיבא לסיפוח שטחים כבושים לישראל, וסירוב ממשלת ישראל להסכים לשלום שיכריח אותה להחזיר את כל השטחים. מלבד „שינויים בלתי-מהותיים“, האמריקאים ניצלו מצב זה כדי לסלק את הסובייטים מן המרחב ולהכשיר את מצריים לעליית ממשלה פרו-אמריקאית, ישראל הרחיבה את התנחלות, והעולם הערבי שקע בתיסכול גובר והולך.